

POL VERLEN VA ERKIN VOHIDOV SHE'RIYATIDA INSON VA TABIAT DIALEKTIKASI

Mamadaminova Muhayyo Komilovna

Buxoro innovatsion ta'lim va tibbiyot universiteti

Umumta'lim fanlar kafedrasi assistenti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18430304>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25-yanvar 2026 yil

Ma'qullandi: 27-yanvar 2026 yil

Nashr qilindi: 30-yanvar 2026 yil

KEYWORDS

Pol Verlen, Erkin Vohidov, inson va tabiat, dialektika, she'riyat, ramz, obraz, ruhiy kechinma, falsafiy talqin, qiyosiy tahlil.

ABSTRACT

Mazkur maqolada o'zbek adabiyotining yirik namoyandalaridan biri Pol Verlen va zamonaviy o'zbek she'riyatining atoqli shoiri Erkin Vohidov ijodida inson va tabiat dialektikasi masalasi qiyosiy-tahliliy yo'sinda o'rganiladi. Shoirilar she'riyatida tabiat obrazlarining inson ruhiyati, ichki kechinmalari va falsafiy qarashlari bilan uzviy bog'liqligi ochib beriladi. Tadqiqot jarayonida tabiatning nafaqat fon yoki manzara, balki inson ruhining ifodachisi sifatida talqin etilishi asoslanadi. Pol Verlen she'riyatida tabiat obrazlarining ramziy va impressionistik xususiyatlari, Erkin Vohidov ijodida esa tabiat va inson munosabatining milliy-falsafiy talqini tahlil qilinadi. Maqola inson va tabiat o'rtasidagi dialektik birlikning badiiy ifodasini aniqlashga xizmat qiladi.

Adabiyot insonning ichki dunyosini, ruhiy kechinmalarini va hayotga munosabatini aks ettiruvchi muhim estetik hodisadir. Ayniqsa, lirik she'riyatda inson va tabiat o'rtasidagi uzviy aloqadorlik alohida ahamiyat kasb etadi. Tabiat obrazlari ko'pincha shoirning ruhiy holatini, ichki kechinmalarini ifodalashda muhim badiiy vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bois, inson va tabiat munosabatini dialektik birlikda o'rganish adabiyotshunoslik fanining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

Fransuz simbolizmining yirik namoyandasi Pol Verlen hamda o'zbek she'riyatining zabardast vakili Erkin Vohidov ijodida tabiat va inson o'rtasidagi munosabatlar turli badiiy-uslubiy shakllarda namoyon bo'ladi. Har ikki shoir turli davr va madaniy muhitda yashab ijod qilgan bo'lsa-da, ularni inson qalbining nozik holatlarini tabiat manzaralari orqali ifodalash birlashtiradi. Ushbu maqolada Pol Verlen va Erkin Vohidov she'riyatida inson va tabiat dialektikasining badiiy-falsafiy jihatlari tahlil qilinadi.

Pol Verlen ijodi fransuz simbolizmining muhim bosqichini tashkil etadi. Simvolist shoir sifatida Verlen tabiatni real voqelikdan ko'ra ko'proq ramziy ma'noda tasvirlaydi. Uning she'riyatida tabiat inson ruhiy holatining aks sadosi, ichki iztiroblarning badiiy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi.

Shoirning mashhur "Kuz qo'shig'i" ("Chanson d'automne") she'rida kuz fasli inson qalbidagi mung, iztirob va yolg'izlik tuyg'ularini ifodalaydi. Bu asarda tabiat manzarasi

insonning ruhiy kechinmalari bilan uyg'unlashib, yagona badiiy tizimni hosil qiladi. Shamol, to'kilayotgan barglar va sovuq manzara inson qalbidagi beqarorlik va ruhiy iztirob ramziga aylanadi.

Verlen uchun tabiat tashqi go'zallik emas, balki ichki holatni ifodalovchi vositadir. Shoir ko'pincha tabiatni passiv fon sifatida emas, balki inson ruhiy kechinmalariga faol ta'sir ko'rsatuvchi kuch sifatida tasvirlaydi. Bu holatda inson va tabiat o'rtasida dialektik aloqa yuzaga keladi: tabiat inson ruhiyatini ifodalaydi, inson esa tabiat orqali o'z ichki olamini anglaydi.

Verlen she'riyatidagi tabiat obrazlari ko'pincha noaniq, tumanli va sokin bo'lib, bu simvolizm oqimiga xos xususiyatdir. Shoir tabiat vositasida insonning ichki iztiroblari, ruhiy tushkunlik va hayotiy izlanishlarini yoritadi.

Erkin Vohidov ijodi o'zbek she'riyatida inson va tabiat munosabatlarini milliy ruh va falsafiy mushohada bilan boyitganligi bilan ajralib turadi. Shoir she'rlarida tabiat obrazlari inson hayoti, Vatanning taqdiri va milliy o'zlik bilan chambarchas bog'langan.

Vohidov she'riyatida tabiat ko'pincha hayot manbai, insonni tarbiyalovchi va ruhiy poklovchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Uning bahor, dalalar, tog'lar va osmon haqidagi she'rlarida tabiat inson qalbidagi umid, ishonch va hayotga muhabbat tuyg'ularini uyg'otadi. Tabiat obrazlari shoir uchun nafaqat estetik go'zallik, balki falsafiy ma'no kasb etadi.

Shoir inson va tabiat o'rtasidagi munosabatni doimo uyg'unlikda tasvirlaydi. Tabiat Vohidov she'riyatida inson bilan "suhbatlashuvchi", unga ta'sir ko'rsatuvchi tirik obraz sifatida gavdalanadi. Bu jihatdan uning she'rlari o'zbek xalqining tabiatga bo'lgan qadimiy munosabatini aks ettiradi.

Erkin Vohidov ijodida tabiat inson taqdiriga befarq emas. Shoir tabiat orqali insonning ijtimoiy va ruhiy holatini yoritadi, milliy qadriyatlarni ulug'laydi. Tabiat inson qalbining bir bo'lagi sifatida talqin qilinadi.

Pol Verlen va Erkin Vohidov she'riyatida inson va tabiat dialektikasi umumiylik va farqlilik jihatlariga ega. Har ikki shoir tabiatni inson ruhiy holatini ifodalovchi vosita sifatida talqin qiladi. Biroq ularning yondashuvida madaniy va estetik farqlar mavjud.

Verlen she'riyatida tabiat ko'proq individual ruhiy iztiroblarning ramzi sifatida namoyon bo'lsa, Vohidov ijodida u ijtimoiy, milliy va umuminsoniy mazmun bilan boyitilgan. Verlen tabiatni insonning ichki izlanishlari bilan bog'lasa, Vohidov uni Vatanning, hayotning va insoniy qadriyatlarning timsoli sifatida tasvirlaydi.

Shu bilan birga, har ikki shoir ijodida tabiat va inson o'rtasidagi uzviy aloqadorlik yaqqol ko'zga tashlanadi. Bu holat inson va tabiatning ajralmas dialektik birlikda ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Pol Verlen va Erkin Vohidov she'riyatida inson va tabiat dialektikasi badiiy tafakkurning muhim mezoni hisoblanadi. Har ikki shoir tabiatni inson ruhiy olamini ochib beruvchi estetik va falsafiy vosita sifatida talqin qiladi. Verlen ijodida tabiat insonning individual ruhiy iztiroblarini ifodalasa, Vohidov she'riyatida u milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan uyg'unlashadi. Bu jihatlar ularning ijodini mazmunan boyitib, inson va tabiat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Verlaine, Paul. Poèmes saturniens — Verlenning ilk she'riy to'plami (tanlangan nashrlar).
2. Verlaine, Paul. Romances sans paroles — she'rlar to'plami (muzikal obrazlar bilan).

3. Verlaine, Paul. La Bonne Chanson — she'riy to'plam, tabiat va his-tuyg'ular tasviri bilan.
4. Verlaine, Paul. Sagesse — ramziy she'rlar va falsafiy qarashlar.
5. Verlaine, Paul. Les Poètes maudits — adabiy tanqid asari.
6. Vohidov, E. Tong nafasi — Erkin Vohidovning ilk she'riy to'plami.
7. Vohidov, E. Iztirob — she'rlar to'plami (inson kechinmalari, tabiat obrazlari).
8. Vohidov, E. Saylanma (tanlangan she'rlar). 14. Vohidov, E. Shoiru, she'ru shuur: Adabiy esselar — adabiy esselar to'plami.
9. <https://en.wikipedia.org/wiki/>
10. <https://en.wikipedia.org/wiki/>
11. <https://en.wikipedia.org/wiki/> "
12. <https://www.ebsco.com/r>
13. <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/65090>

